

Visie

Actief Leren Lezen voor groep 6 is een inhoudelijke en diepgaande leesmethode, waarmee we bijdragen aan beter onderwijs, leesplezier en het opleiden van kritische en gelukkige burgers. Met behulp van thematische lessen, rijke teksten en extra leesactiviteiten bevorderen we leesbegrip, leesvaardigheid en leesplezier. Actief Leren Lezen wil de leerlingen in de leeslessen goed voorbereiden op de complexer wordende zaakvakteksten en deze lesmomenten tegelijkertijd verbinden aan een ontspannen, plezierige leeservaring die bijdraagt aan de sociaal-emotionele ontwikkeling.

Actief Leren Lezen is een methode die uitgaat van het vakmanschap van de leerkracht. Het staat de leerkracht vrij om onze methode in te zetten op een manier die passend is voor de specifieke behoeften in de klas, of bijvoorbeeld om deze te laten aansluiten bij een schoolbrede leerlijn.

Samengevat

De leesmethode voor groep 6 zal, op basis van recente inzichten en met oog op de vernieuwde kerndoelen, bestaan uit de volgende onderdelen:

- Wekelijks twee begrijpend leeslessen van circa 60 minuten per les (waarvan een kwartier gereserveerd is voor vrij lezen).
- Wekelijks een technisch leesles met teksten die thematisch aansluiten van circa 45 minuten per les.
- Wekelijks circa 30 minuten voorleestijd (vrij te verdelen over de week).
- Wekelijks circa 30 minuten voor een taaldenkgesprek over het thema en de teksten (vrij te verdelen over de week).
- Extra werkboekopdrachten om meer uitdaging te kunnen bieden aan sterke lezers.
- Extra schrijfoopdrachten bij het onderdeel Technisch lezen om de lees- en schrijfvaardigheid te integreren, in lijn met de nieuwe kerndoelen.
- Extra leestips en leesbevorderende tips rondom moderne en klassieke jeugdliteratuur in de klas, om de rol van de leerkracht als leesbevorderaar te versterken.

Hoe ziet de methode eruit?

In groep 6 worden er tweewekelijkse thema's aangeboden. De onderwerpen zijn gebaseerd op populaire onderwerpen uit de jeugdliteratuur, zaakvakthema's en bij de leeftijd passende onderwerpen over samenleving en cultuur. Per thema worden er vier teksten gelezen bij Begrijpend lezen. Er worden per thema zowel tekstgerichte, tekstoverstijgende als thema-overkoepelende opdrachten aangeboden om tot een inspirerende, motiverende en leerzame leesles te komen.

De teksten in de Technisch leeslessen sluiten ook aan bij de thema's, zodat leerlingen met voorkennis de leesles ingaan en tijdens het technisch lezen niet vastlopen op begrip. Hoewel het aandachtspunt bij Begrijpend lezen en Technisch lezen anders is, zijn de onderdelen niet losstaand. In de Begrijpend leesles wordt automatisch geoefend met technisch lezen, en elke Technisch leesles bevat vragen om na te praten over de tekst. Leerlingen met een sterke technische leesvaardigheid kunnen tijdens deze les een verrijkende schrijfo opdracht maken.

Naast deze bekende onderdelen, worden ook twee nieuwe onderdelen geïntroduceerd: de taaldenkgesprekken en de voorleesmomenten. Deze onderdelen dienen als hulpmiddel om de algemene taalvaardigheid te vergroten, omdat taalvaardigheid in groep 6 een steeds grotere drempel kan vormen bij het leesbegrip. Ook deze toevoeging is in lijn met de nieuwe kerndoelen, die uitgaan van een meer geïntegreerde benadering van taalleesonderwijs.

Thema's en teksten

Elk thema bevat vier teksten bij Begrijpend lezen en twee teksten bij Technisch lezen. De teksten bevatten rijk en authentiek taalgebruik. Zoals gebruikelijk komt de leerling allerlei verschillende teksten tegen, zoals verhalen, gedichten, informatieve teksten, populairwetenschappelijke artikelen, brochures, websiteteksten, catalogi, artikelen, blogs en reisgidsen. Hoewel alle teksten voldoende voorkomen, zorgen we er bewust voor dat verhalende teksten regelmatig zijn opgenomen, omdat deze veel kunnen toevoegen aan het leesplezier en de sociaal-emotionele ontwikkeling. Hiermee onderscheiden wij ons van veel andere methodes.

De thema's in onze methode zijn door elkaar te gebruiken. Zo kun je de leeslessen laten aansluiten bij onderwerpen die op dat moment spelen in de klas.

De thema's voor groep 6, zijn (onder voorbehoud):

1	Sprookjes	9	Zien, horen, voelen
2	Grieken en Romeinen	10	Wat is geluk?
3	Wie ben ik?	11	Boeken en de bieb
4	Kriebels in je buik	12	Kunst en kitsch
5	Te paard! (Middeleeuwen)	13	Onrecht
6	Wat geloof jij?	14	De Tweede Wereldoorlog
7	Mens en natuur	15	Technologie
8	Eet smakelijk!	16	Klimaat

Planning

Wekelijks:

- 120 minuten begrijpend lezen
- 45 minuten technisch lezen
- 30 minuten voorlezen
- < 30 minuten taaldenkgesprekken

Verantwoording

Groep 6 is een cruciaal jaar in het leesonderwijs. Veel leerlingen raken hier hun leesplezier kwijt: dit is te wijten aan het feit dat er steeds meer wordt 'gelezen om te leren'. Belangrijke algemene middelen om dit effect te keren zijn: aantrekkelijke teksten, de mogelijkheid om te lezen over onderwerpen die je leuk vindt en hulp krijgen om je leesvaardigheid te verbeteren.¹ Dit zijn de uitgangspunten van onze methode, om lezen motiverend te maken voor alle leerlingen.

Thematisch onderwijs

Het is steeds beter aantoonbaar dat geïntegreerd onderwijs de leesvaardigheid verbetert.² In de ontwikkeling van ALL wordt dit inzicht gebruikt in de midden- en bovenbouw, onder andere gebaseerd op de pilot met 'Schurende en naburige teksten'.³ De keuze voor onze teksten is gebaseerd op de tekststandaarden uit dit onderzoek, onder andere:

- de gekozen teksten zijn rijk en thematisch adequaat;
- de teksten vullen elkaar aan en of spreken elkaar een beetje tegen;
- er is ruimte voor interactie over de gelezen teksten;

Het aanbieden van thematische lessensets wekt interesse op, leidt tot verdieping en kennisvergroting en tot meer leesplezier. Het lezen van verhalende teksten over de onderwerpen zorgt bovendien voor een beter begrip van verschillende perspectieven.⁴

Hoge verwachtingen

Teksten waarin taalgebruik versimpeld wordt, waarin eendimensionale personages voorkomen of waarin te veel ruimte overblijft voor interpretatie ('gaten in het verhaal') zorgen niet voor een diepe leeservaring of meer tekstbegrip. Om die reden legt Actief

---

¹ Nielen, T. en Bus. A. *Onwillige lezers: onderzoek naar redenen en oplossingen*. Stichting Lezen reeks (Delft: Eburon, 2016).

² Inspectie van Onderwijs, *Peil. Leesvaardigheid Einde (speciaal) basisonderwijs*, Ministerie van Onderwijs en Cultuur 2020-2021, pagina 14.

³ Jongstra, W. Pauw, I. en Bastemeijer, L. *De waarde van schurende en naburige teksten voor de versterking van leesmotivatie, leesbegrip en historisch redeneren*. (Hogeschool KPZ, 2020.)

⁴ Jongstra, W. Pauw, I. en Bastemeijer, L. *De waarde van schurende en naburige teksten voor de versterking van leesmotivatie, leesbegrip en historisch redeneren*. (Hogeschool KPZ, 2020.)

Leren Lezen de lat op tekstgebied hoog: lage verwachtingen creëren immers lage uitkomsten. ALL gaat daarbij uit van convergente differentiatie. Alle leerlingen werken aan dezelfde minimumdoelen in een stevig basisaanbod, waarbinnen extra begeleiding kan worden gegeven aan risicolezers, zoals aangeraden in *Begrijpend lezen in een doorlopende lijn*.⁵ Voor leerlingen die juist meer uitdaging nodig hebben, zijn er extra opdrachten opgenomen in het werkboek en in de handleidingen.

Technisch lezen in de midden- en bovenbouw

Er wordt soms ten onrechte aangenomen dat leerlingen geen behoefte meer hebben aan methodisch technisch leesonderwijs nadat zij alle leesmoeilijkheden geleerd hebben. Het blijkt echter dat veel zwakke lezers in groep 6 nog altijd moeite hebben met vloeiend technisch lezen. Om die reden blijft technisch lezen een onderdeel binnen onze methode. Leerlingen die al goed technisch kunnen lezen worden uitgedaagd om actief met de stof aan de slag te gaan en aan hun schrijfvaardigheid te werken door middel van thematische schrijfoopdrachten. Nadenken en schrijven over teksten hebben bewezen positieve invloed op de leesvaardigheid.⁶

Algemene taalontwikkeling en woordenschat

Actief Leren Lezen besteedt in groep 6 extra aandacht aan de algemene taalontwikkeling. Veel leerlingen lopen in dit leerjaar aan tegen een gebrekkige kennis van abstracte, literaire en weinig voorkomende woorden. In lijn met de vernieuwde kerndoelen, die uitgaan van een meer geïntegreerd taalleesonderwijs, heeft Actief Leren Lezen daarom twee onderdelen toegevoegd:

Taaldenkgesprekken

In een taaldenkgesprek praten de leerkracht en de leerlingen met elkaar. Er staat een 'krachtige kwestie' centraal, die te maken heeft met het thema van die week. Bij

---

⁵ Eskes, M. *Begrijpend lezen in een doorgaande lijn: een praktisch handboek voor de basisschool*. (Huizen: Pica, 2023.)

⁶ Graham, S. & Hebert, M.A. *Writing to read: Evidence for how writing can improve reading (A Carnegie Corporation Time to Act Report)*. (Washington DC: Alliance for Excellent Education, 2010.)

een krachtige kwestie wordt een probleem voorgelegd waar geen eenduidige oplossing of antwoord voor is.

Met deze aanpak worden de denk- en taalvaardigheden versterkt, met name hogere orde denkvaardigheden zoals redeneren en reflecteren.⁷ Deze vaardigheden zijn van groot belang bij het (begrijpend) lezen. Om die reden komt het samen met klasgenoten bouwen aan nieuwe kennis en inzichten vanaf 2026 ook naar voren in de vernieuwde kerndoelen voor het leesonderwijs. ALL hoopt met deze toevoeging mee te kunnen bewegen met de behoefte naar integratie van het taal- en leesonderwijs en tegelijkertijd de leerlingen die worstelen met hogere orde vaardigheden te ondersteunen.

Voorlezen

Het onderdeel Voorlezen is gebaseerd op recente inzichten over lezen via auditieve hulpmiddelen. Naar een langere tekst luisteren activeert verscheidene taalkundige processen in het brein en heeft een positief effect op tekstbegrip en algemene cognitieve vaardigheden, zoals je een situatie kunnen voorstellen of een aanname heroverwegen.⁸ Bovendien zorgt voorgelezen worden soms voor een toename in leeszelfvertrouwen: zwakke lezers schatten zichzelf soms laag in en gaan ervan uit dat zij een dikker of lastig boek niet aan zullen kunnen. Als zij merken dat zij het voorgelezen verhaal toch begrijpen, verbetert dit het leeszelfvertrouwen.

Daarnaast dient het voorleesonderdeel als boekpromotie voor de leerkracht. Door het geven van leuke boekentips bij de thema's hopen wij de leerkracht meer handvatten te geven op het gebied van moderne jeugdliteratuur, zodat zij zelf nóg beter de rol als leesbevorderaar kunnen innemen. Uit experimenten met vergelijkbare initiatieven blijkt dat leerkrachten dankzij deze initiatieven in aanraking komen met nieuwe boeken en hun eigen kennis over jeugdliteratuur verbreden.⁹

---

⁷ Damhuis, R. 'Taaldenkgesprekken – een didactisch model'. *Didactiek Nederlands*, 9 januari 2020. Geraadpleegd op 5 april 2023, van: <https://didactieknederlands.nl/handboek/2020/01/taaldenkgesprekken-een-didactisch-model-deel-2/>

⁸ Bartolucci, M. en Batini, F. (2020). *Reading Aloud Narrative Material as a Means for the Student's Cognitive Empowerment. Mind, Brain, and Education*. 14. 10.1111/mbe.12241.

⁹ Jongstra, W., Kieft, M., Goriot, C. en Van Den Eijnden, J. *Lezen en laten lezen: een ontwerponderzoek naar de versterking van leraren als leesbevorderaars*. (Amsterdam: Stichting Lezen, 2023.)